

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaaajan taustaorganisaatio

Muu sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue [Perusturvakuntayhtymä Akseli]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälät ovat 12 § lukuun ottamatta selkeitä. Erityistä tukea koskien epäselväksi jää, mitä käytännössä tarkoittaa 12§ 1 mom ja 2 mom. tarkoitetut erityisen tuen muodot.

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Erityisen tuen osuus jää käytännön tasoltaan epäselväksi.

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Diagnoosiperusteisuus poistuu ja kaikkien vammaryhmien osalta sovelletaan samaa lakia. Varhaiskasvatuksen järjestäminen maksuttomana osana vammaispalvelulain mukaista valmennusta lisää yhdenvertaisuutta vammaryhmien välillä.

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Tuettu päätöksenteko lisää osallisuutta. Kuljetuspalvelun järjestäminen tarvittaessa kilometri- tai euromäärään perustuen lisää yksilönvapautta ja mahdollistaa osallisuuden kuntarajoista riippumatta.

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Kehitysvammaisten erityishuoltolain kumoaminen suunnitelman mukaan ja palveluiden järjestäminen vammaispalvelulain, sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain nojalla, koska tämä lisää yhdenvertaisuutta eri vammaryhmien välillä.

2.

Lapsen asuminen kodin ulkopuolella 15§ ja tähän liittyen asiakasmaksulain muutokset selkeyttävät vammaisten lasten asumispalvelua ja siitä perittäviä maksuja.

3.

Henkilökohtaisen avun voimavaraedellytys sekä ikääntymisestä johtuvien palvelutarpeiden pois rajaaminen vammaispalveluiden ulkopuolelle. Voimavaraedellytys sisältyy henkilökohtaisen avun ideologiaan. Ilman voimavaraedellytystä syntyy riippuvuus- ja/tai hoivasuhde, jolloin vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden toteutumista ei voida varmistaa. Lisäksi tällöin henkilön huolenpito tulisi olla sote-ammattihenkilöiden vastuulla, ei henkilökohtaisen avustajan. Ikääntymisestä johtuviin palvelutarpeisiin ei ole tarkoituksenmukaista vastata vammaispalveluiden avulla, vaan palvelut tulee järjestää vanhuspalvelu- ja sosiaalihuoltolain nojalla.

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Erityisen tuen 12 § käsiteestä olisi hyvä käyttää jotakin muuta nimitystä, koska jo tällä hetkellä tulee sekaannusta sosiaalihuoltolain tarkoittaman erityisen tuen ja perusopetuslain tarkoittaman erityisen tuen välillä. Kun vammaispalvelulaissa erityinen tuki tarkoittaa eri asiaa/asioita kuin

sosiaalihuoltolaissa ja molempia arvioidaan asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelusuunnitelmassa, on sekaantumisen riski olemassa.

2.

-

3.

-

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Koulun jälkeisen iltapäiväkerhon järjestäminen ei ole mukana lain valmistelussa. Vammaiset lapset tarvitsevat vammastaan johtuen iltapäiväkerhotoimintaa sekä vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiseksi, mutta myös vammaispalvelulain tarkoittamana valmennuksena samoin kuin varhaiskasvatusta.

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Vammaispalvelulain säilyminen toissijaisena erityislakina vain rajatun asiakasryhmän palveluita määrittävänä lakina on tarkoituksenmukainen, koska se lisää nimenomaan vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta suhteessa vammattomiin henkilöihin.

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säättämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Apua päätöksentekoon ja osallisuuden tukeen varmasti tarvitaan, mutta palvelun käytännön toteutus jää esityksestä epäselväksi

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Yhdenvertaisuus vamma ryhmien välillä lisääntyy

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

On hyvä säätää asiasta yhdenmukaisesti kaikkien asiakasryhmien osalta. Työtoiminnan ja työllisyyttä tukevan toiminnan säätämisessä tulee kuitenkin huomioida vammaisten henkilöiden tuen tarpeet ja varoa muodostamasta kannustinloukkuja. Monelle henkilölle työtoimintaan osallistuminen on tärkeä osa arkea ja toimintakykyä ylläpitävä tekijä.

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Joustavuus ja asiakkaan yksilöllisen tarpeen huomioiminen lisääntyy sekä auton käyttöön antamisen ja matkoina myönnetyn liikkumisen tuen vaihtoehtona euromäärä tai kilometri- ja euromäärä asiakkaan tarpeesta lähtöisin.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

-

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

23§ mukaisesti määritelty vähimmäismatkamäärä auton käyttöön antamisen tai autoavustuksen antamisen lisäksi on päällekkäisyyttä vähentävä ja lisää yhdenvertaisuutta

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Siirtymäsäännökset helpottavat, mutta suuri työtaakka kohdistuu erityisesti kuljetuspalveluiden osalta palvelutarpeiden uudelleen arviointiin ikääntymisrajaukseen liittyen. Muiden asiakkaiden osalta siirtymäsäännöksen aikana tulisi palvelusuunnitelmien ja palveluiden uudelleen tarkistus ajankohtaiseksi joka tapauksessa, joten siirtymäsäädös tukee hyvin lain toimeenpanon toteutusta.

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

Kyllä

Mikäli vastasit EI, miten säätäisit maksun perusteista?

-

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Ikääntymisrajaus asunnon muutostöissä lisää riskiä, että osa tarpeellisista asunnon muutostöistä jää tekemättä. Vammaispalvelulain rinnalla tulisi asunnon muutostöitä säätelevä pykälä sisällyttää sosiaalihuolto- tai vanhuspalvelulakiin.

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Esityksenkin mukaan ikääntymisrajauksen vaikutuksia hyvinvointialueiden asiakasmaksutuloihin on vaikea arvioida luotettavasti. Tällä hetkellä kuntien perimät omavastuut kuljetuspalveluissa ovat samat sekä vammaispalvelulain että sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa, joten lisätuotot eivät tässä palvelussa todennäköisesti kasva palveluiden siirtymisen johdosta.

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

-

Lehtimäki Saima
Perusturvakuntayhtymä Akseli - Yhtymähallitus